

PWYLLGOR ARCHWILIO 24/9/15

Yn bresennol: Y Cynghorydd John Pughe Roberts (Cadeirydd)

Y Cynghorwyr: Trevor Edwards, Tom Ellis, Aled Ll. Evans, E. Selwyn Griffiths, Sian Gwenllian, John B. Hughes, Aeron M. Jones, Charles Wyn Jones, W. Tudor Owen, Angela Russell, Gethin Glyn Williams, John Wyn Williams a Peredur Jenkins (Aelod Cabinet Adnoddau).

Aelod Lleyg: Mr John Pollard

Hefyd yn Bresennol: Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid), William E. Jones (Uwch Reolwr Cyllid), Ffion Madog Evans (Rheolwr Cyllid - Adnoddau a Chorfforaethol), Caroline Lesley Roberts (Rheolwr Buddsoddi – ar gyfer Eitem 5 a 6 ar y rhaglen), Dewi Morgan (Uwch Reolwr Refeniw a Risg), Luned Fôn Jones (Rheolwr Archwilio), Amanda Hughes (Rheolwr Archwilio Ariannol, Swyddfa Archwilio Cymru), Derwyn Owen (Arweinydd Ymgysylltu, Swyddfa Archwilio Cymru) a Bethan Adams (Swyddog Cefnogi Aelodau a Chraffu).

Ymddiheuriadau: Y Cynghorwyr Dilwyn Morgan, Michael Sol Owen a Glyn Thomas.

1. TEYRNGED

Talwyd teyrnged gan y Cadeirydd i'r diweddar Gynghorydd Robert J. Wright (Is-gadeirydd y Pwyllgor).

Safodd yr aelodau fel arwydd o barch.

Talwyd teyrnged yn ogystal i'r cyn aelod y Cynghorydd Eddie Dogan.

2. CROESO

Estynnwyd croeso i'r Cynghorwyr E. Selwyn Griffiths, Sian Gwenllian ac W. Tudor Owen a oedd yn mynychu cyfarfod o'r Pwyllgor hwn am y tro cyntaf.

3. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 16 Gorffennaf 2015, fel rhai cywir.

5. CYFRIFON TERFYNOL 2014/15

i) Datganiad o'r Cyfrifon

Cyflwynodd y Pennaeth Cyllid y datganiadau ariannol statudol diwygiedig am gymeradwyaeth y pwyllgor. Nododd fod Atodiad 3 yn yr adroddiadau sy'n dilyn gan Swyddfa Archwilio Cymru (SAC) yn nodi'r prif newidiadau yn y cyfrifon ers cyflwynwyd y fersiwn cyn-archwiliad i gyfarfod 16 Gorffennaf o'r Pwyllgor.

ii) Adroddiad yr Archwilydd Penodedig ar yr Archwiliad o Ddatganiadau Ariannol

a) Cyfrifon y Cyngor

Yn unol â'r drefn Archwilio Flynyddol, sef adroddiad yr Archwilydd Penodedig i'r rhai sy'n llywodraethu, cyflwynwyd adroddiad SAC. 'Roedd Arweinydd Ymgysylltu a Rheolwr Lleol, SAC, yn bresennol i gyflwyno'r wybodaeth.

Nodwyd bod SAC yn gyfrifol am gynnal archwiliad ar ran yr Archwilydd Cyffredinol ac adrodd os ydynt o'r farn bod yr adroddiadau'n cyflwyno'r sefyllfa ariannol yn gywir a theg ar ddiwedd blwyddyn. Adroddwyd bod yr Archwilydd Cyffredinol yn bwriadu cyhoeddi adroddiad archwilio diamod ar gyfrifon Cyngor Gwynedd am 2014/15.

Nodwyd y prif sylwadau canlynol gan gynrychiolwyr SAC:

- Y byddai oedi cyn ardystio'r cyfrifon gan fod aelod o'r cyhoedd wedi lleisio gwrthwynebiad i'r cyfrifon yn ymwneud â gwariant Asiantaeth Cefnffyrdd. O ganlyniad, ni allai SAC gwblhau eu cyfrifoldebau archwilio yn ffurfiol na chyflwyno tystysgrif i gau'r archwiliad cyn bod y mater wedi ei gyfarch.
- Yng nghyswllt camddatganiadau na gywirwyd, bod SAC wedi adnabod gorddatganiad o £825,000 yn y darpariaethau, sef:
 - Darpariaeth o £490,000 ar gyfer y golled o ran y dreth Gyngor yn y dyfodol o ganlyniad i ddeiliaid tai ag eiddo sydd ddim yn llawn drwy gydol y flwyddyn yn newid i Ardreth Annomestig Genedlaethol.
 - Darpariaeth o £335,000 i gyfrannu tuag at y diffyg sy'n bodoli o ran pensiwn.
- Er bod rhwymedigaeth wedi'i wneud yn y gorffennol mewn perthynas â'r costau hyn, nid yw'n briodol cael darpariaeth yn y cyfrifon gan fod y rhwymedigaeth eisoes wedi'i adlewyrchu yn y cyfrifon yn sgil Safon Gyfrifyddu Ryngwladol 19 - Buddiannau Gweithwyr (IAS19).
- Nodwyd er y gwerthfawrogir mai doeth yw neilltuo'r cyllid mewn termau cyllidebol, nid ydynt yn cydymffurfio â'r diffiniad o "ddarpariaethau" o safbwynt cyfrifyddu technegol ac y byddai'n fwy priodol i'r symiau hyn gael eu neilltuo fel cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi.

Mewn ymateb i'r sylwadau uchod nododd y Pennaeth Cyllid:

- Nid oedd o'r farn bod gwrthwynebiad yr aelod o'r cyhoedd yn ymwneud yn uniongyrchol efo'r cyfrifon am 2014/15;
- Yng nghyswllt y gorddatganiadau, mai dau fater cyfrifyddu technegol oedd dan sylw. Neilltuwyd dwy gronfa yn ddarbodus, ond bod yr archwiliwr yn awgrymu na ddylid eu trin fel darpariaethau. Nodwyd bod sail i fedru ystyried arian a neilltuwyd naill ai fel darpariaethau neu fel cronfeydd, ond byddai'n ail-ystyried y drefn erbyn 2015/16.

Mewn ymateb i sylwadau gan aelodau parthed y ddarpariaeth o ran Treth Cyngor, cadarnhaodd y Pennaeth Cyllid bod Ymchwiliad Craffu ar y gweill yng nghyswllt Tai Gwyliau a Threthi.

Mewn ymateb i gwestiwn gan aelod, nodwyd bod y rhagdybiaethau a dull cyfrifo'r diffyg pensiwn hanesyddol wedi newid, gyda chyfraniad o swm penodol yn hytrach na chanran o gyflog. Adroddwyd nad oedd y nifer swyddi wedi gostwng gymaint a ragwelwyd yn 2014-15, felly bod mwy o arian wedi'i neilltuo, ond oherwydd yr hinsawdd ariannol rhagwelir lleihad yn y nifer swyddi mewn blynyddoedd dilynol, felly roedd yn ddarbodus i glustnodi'r arian perthnasol.

b) Cyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd

Adroddodd Rheolwr Lleol Swyddfa Archwilio Cymru bod y Cyngor yn gyfrifol am baratoi datganiadau ariannol i gyflwyno sefyllfa ariannol Cronfa Bensiwn Gwynedd fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2015.

Nododd bod SAC yn gyfrifol am gynnal archwiliad ac adrodd os ydynt o'r farn bod yr adroddiadau'n cyflwyno'r sefyllfa ariannol y Gronfa Bensiwn yn gywir a theg ar ddiwedd blwyddyn.

Hysbysodd bod yr Archwilydd Penodedig yn bwriadu cyhoeddi barn archwilio ddiamed ar gyfrifon Cronfa Bensiwn Gwynedd am 2014/15.

Nodwyd y prif sylwadau canlynol gan Reolwr Lleol Swyddfa Archwilio Cymru:

- Yng nghyswllt camddatganiadau na gywirwyd, bod SAC wedi adnabod bod buddion marwolaethau a lwmp symiau eraill wedi eu tan ddatgan o £119,000 gyda dau daliad mewn perthynas â blwyddyn ariannol 2014/15 wedi eu cyfrifyddu o dan 2015/16. Ychwanegodd mai mater bach ydoedd, ond bod dyletswydd ar SAC i dynnu sylw i'r mater.
- Nad oedd y Gronfa Bensiwn wedi diweddarau ei Ddatganiad o Egwyddorion Buddsoddi Ysgrifenedig (SIP) yn unol â'r amserlen adolygu o bob tair blynedd.
- Er yr adroddir ar wahân ar gyfrifon y Cyngor a chyfrifon y Gronfa Bensiwn, un dystysgrif y cyflwynir. Nododd na allai'r Archwilydd Cyffredinol rhyddhau tystysgrif nes y bydd ymholiadau sy'n codi o wrthwynebiad a godwyd gan aelod o'r cyhoedd wedi ei gwblhau'n ffurfiol.

Mewn ymateb i'r sylwadau uchod nododd y Pennaeth Cyllid:

- Bod y tan ddatganiad yn swm cymharol fychan o ystyried gwerth £1,400,000,000 y Gronfa Bensiwn, felly ni ystyrir bod angen ei gywiro.
- Byddai'r Pwyllgor Pensiynau yn adolygu'r Datganiad o Egwyddorion Buddsoddi a chynhelir ymgynghoriad arno yn 2015/16.

Diolchodd Arweinydd Ymgysylltu Swyddfa Archwilio Cymru am y cydweithio dros y blynyddoedd o ran archwilio'r cyfrifon gyda chyfnod SAC o'u harchwilio yn dod i ben. Ychwanegodd bod ansawdd y cyfrifon wedi hwyluso'r archwiliadau dros y blynyddoedd.

Nododd y Cadeirydd a'r Pennaeth Cyllid eu gwerthfawrogiad o waith archwilwyr SAC dros y blynyddoedd.

Eglurwyd bod yr Archwilydd Cyffredinol wedi penderfynnu dyrannu'r gwaith o archwilio'r cyfrifon i gwmni Deloitte. Nodwyd nad oedd gan y Cyngor wrthwynebiad technegol i'r newid ond eu bod wedi pwysleisio i'r Archwilydd Cyffredinol gan mai Cymraeg yw iaith gweinyddiaeth mewnol y Cyngor y byddai rhaid i'r cwmni ymdopi â hyn.

Nododd aelod y dylid anfon llythyr at yr Archwilydd Cyffredinol i ddiolch am waith a chydweithrediad swyddogion SAC dros y blynyddoedd yng nghyswllt archwilio'r cyfrifon.

PENDERFYNWYD:

- (i) bod y Pwyllgor Archwilio, gyda'r grym a ddirprwywyd gan y Cyngor i fod "y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu" yng nghyswllt cymeradwyo'r datganiadau ariannol statudol a'r archwiliad perthnasol, yn cymeradwyo'r datganiadau ariannol statudol diwygiedig, yn derbyn adroddiadau perthnasol Swyddfa Archwilio Cymru, ac yn awdurdodi'r Pennaeth Cyllid a Chadeirydd y Pwyllgor i arwyddo'r "llythyrau cynrychiolaeth" a'u cyflwyno i Archwilydd Penodedig Swyddfa Archwilio Cymru.**
- (ii) y dylid anfon llythyr at yr Archwilydd Cyffredinol i ddiolch am waith a chydweithrediad swyddogion SAC dros y blynyddoedd yng nghyswllt archwilio'r cyfrifon.**

6. RHEOLAETH TRYSORLYS 2015/16 – ADOLYGIAD CANOL BLWYDDYN

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Cyllid ar weithgaredd rheolaeth trysorlys y flwyddyn gyfredol.

Cadarnhaodd y Rheolwr Buddsoddi, yn ystod y pum mis rhwng 1 Ebrill a 31 Awst 2015, arhosodd gweithgarwch benthyca'r Cyngor o fewn y cyfyngiadau a osodwyd yn wreiddiol, ac nid oedd unrhyw fanciau lle'r oedd y Cyngor wedi adnau arian yn methu ad-dalu.

Adroddwyd bod 98% o fuddsoddiad y Cyngor ym Manc Heritable wedi ei adennill, gyda dim ond £80,376 bellach heb ei dalu, a'i fod yn debygol y derbynnir dosraniad pellach.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad er gwybodaeth.

7. ADRODDIAD Y GWEITHGOR GWELLA RHEOLAETHAU

Cyflwynwyd adroddiad Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio ar gyfarfod o'r gweithgor uchod a gynhaliwyd ar 20 Awst 2015 i ystyried saith archwiliad a dderbyniodd categori barn C yn ystod y cyfnod rhwng 1 Chwefror 2015 a 30 Mehefin 2015 sef -

- a) Trefniadau Wrth Gefn a Pharhad Gwasanaeth
- b) Iechyd a Diogelwch – Gweithio'n Unig
- c) Taliadau Cymorth Cyntaf
- ch) System Swyddi
- d) Costau Teithio Gweithwyr Gofal Cymunedol
- dd) Gwasanaethau Plant – Comisiynu Gofal
- e) Cynllun Datblygu Amgueddfa ac Oriel Gwynedd.

Nodwyd yr ystyriwyd yn ogystal archwiliad 'Gorfodaeth Parcio' a oedd wedi derbyn barn B yn ogystal â mater a godwyd gan aelod yng nghyfarfod y Pwyllgor ar 16 Gorffennaf yng nghyswllt Prydlesu Canolfan Awyr Agored Rhyd Ddu i Antur Nantlle Cyf.

Gwahoddwyd Uwch Reolwyr i fynychu'r cyfarfod er mwyn trafod y materion sy'n codi o'r archwiliadau a'r gwaith a wnaed ers cyhoeddi'r adroddiadau archwilio er mwyn cryfhau'r rheolaethau mewnol dan sylw.

Nodwyd y cafwyd sicrwydd yn y Gweithgor bod y materion a amlygwyd gan Archwilio Mewnol yn cael sylw teilwng a bod camau yn cael eu cymryd.

Nododd aelod nad oedd yn bosib iddo fynychu cyfarfod y Gweithgor ar gyfer y drafodaeth ar y mater Prydlesu Canolfan Awyr Agored Rhyd Ddu i Antur Nantlle Cyf gan ei fod ar ei wyliau.

Mewn ymateb i sylw gan aelod parthed asesiadau risg, nododd y Rheolwr Archwilio bod Archwilio Mewnol llynedd wedi gwirio asesiadau risg gan yr Adrannau yn ogystal a cadarnhau bod y Gwasanaeth Iechyd a Diogelwch yn gwirio asesiadau risg yr Adrannau.

Holwyd yng nghyswllt archwiliad Costau Teithio Gweithwyr Gofal Cymunedol, yn dilyn penderfyniad Ewrop bod amser gwaith gweithwyr gofal cymunedol yn cychwyn pan yn gadael y cartref, beth oedd yr oblygiadau ariannol i'r Cyngor. Nodwyd bod y mater yn derbyn sylw gan y Gwasanaeth Adnoddau Dynol.

Mewn ymateb i gwestiwn gan aelod o ran monitro cynnydd y Gwasanaethau ar yr argymhellion, nododd y Rheolwr Archwilio bod archwiliadau dilyniant wedi eu cynllunio.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad.

8. CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL

Gwaith Archwilio Mewnol am y cyfnod hyd at 11 Medi 2015

Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Archwilio yn amlinellu gwaith Archwilio Mewnol am y cyfnod rhwng 1 Gorffennaf a 11 Medi 2015. Nodwyd bod 8 adroddiad am archwiliadau o'r cynllun gweithredol gyda'r categori barn berthnasol yn cael ei ddangos wedi ei gwblhau yn ystod y cyfnod ynghyd â 2 archwiliad dilyniant.

Rhodddwyd ystyriaeth i'r adroddiadau yn unigol.

Rhodddwyd ystyriaeth i'r adroddiadau yn unigol ac yn ystod y drafodaeth cyfeiriwyd at y materion canlynol –

Cronfa'r Cadeirydd

Mewn ymateb i ymholiad gan aelod, eglurwyd mai cyllideb blynyddol oedd y "gronfa", mewn gwirionedd.

Prif System Gyfrifo – Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol

Tynnodd aelod sylw at fater a amlygwyd yng nghyfarfod y Pwyllgor Apelau Cyflogaeth ar 18 Medi 2015 o ran defnydd codau gwariant un Adran gan Adran arall. Mewn ymateb, nodwyd nad oedd yn anghyffredin i unigolyn ddal swydd gyda mwy nag un Adran, a bod dyletswydd ar reolwyr i wirio'r wybodaeth. Nododd yr aelod y byddai'n trafod y mater gyda'r swyddogion ar derfyn y cyfarfod.

PENDERFYNWYD:

- (a) **derbyn yr adroddiadau ar waith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Gorffennaf i 11 Medi 2015 a chefnogi'r argymhellion a gyflwynwyd eisoes i reolwyr y gwasanaethau perthnasol er gweithrediad.**
- (b) **bod Cadeirydd y pwyllgor, ynghyd â'r Cynghorwyr Tom Ellis, John B. Hughes a Angela Russell i wasanaethu ar y Gweithgor i ystyried yr archwiliadau oedd wedi derbyn categori barn 'C'.**
- (c) **mai cyfrifoldeb unrhyw aelod na allai fod yn bresennol yn y Gweithgor oedd trefnu eilydd.**

9. CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL 2015/16

Cyflwynwyd adroddiad y Rheolwr Archwilio yn rhoi diweddariad ar y sefyllfa gyfredol o ran cwblhau cynllun archwilio mewnol 2015/16.

Adroddwyd bod yr Uned Archwilio Mewnol wedi rhagori ar darged chwarter 2, gyda 23.81% o archwiliadau'r cynllun wedi eu rhyddhau yn derfynol o gymharu â'r targed o 20% cyn diwedd y chwarter.

PENDERFYNWYD nodi cynnwys yr adroddiad fel diweddariad o gynnydd yn erbyn cynllun archwilio 2015/16.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30am a daeth i ben am 11.40am

CADEIRYDD